
Baltarusijos

atominė elektrinė

Dažniausiai užduodami
klausimai

Atsakymai į klausimus suderinti su
Radiacinės saugos centru

1. Kas yra apsaugomieji veiksmai?

Apsaugomieji veiksmai – veiksmai, taikomi siekiant išvengti apšvitos dozių arba jas sumažinti, kurios, netaikant tokių veiksmų, galėtų būti gaunamos įvykus branduolinei ar radiologinei avarijai. Žmonių apsaugomieji veiksmai pradami taikyti prognozuojant, kad įvyks branduolinė ar radiologinė avarija arba jai įvykus, ir baigiami taikyti, kai pavojus gyventojams jau nebegresia.

Taikomi šie apsaugomieji veiksmai: žmonių slėpimasis (rekomenduojama likti uždaroje patalpose), evakavimas, skydliukės blokavimas jodu, radioaktyviosiomis medžiagomis užterštų žmonių švarinimas (dezaktyvacija), laikinas jų perkėlimas, radioaktyviosiomis medžiagomis užterštų daržovių, pieno, vandens ir kitų produktų vartojimo apribojimas ir kt.

2. Kaip visuomenė sužino, kokių apsaugomųjų veiksmų reikia imtis?

Pirmoji gyventojų apsaugos priemonė yra jų perspėjimas ir informavimas. Lietuvoje veikia gyventojų perspėjimo ir informavimo sistema, kurią sudaro:

- ✓ sirenos;
- ✓ trumpieji perspėjimo pranešimai į mobiliuosius telefonus;
- ✓ Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija.

Kai kyla pavojus gyventojų sveikatai, gyvybei, turtui ir aplinkai:

- ✓ įjungiamos sirenos;
- ✓ išsiunčiami trumpieji perspėjimo pranešimai;
- ✓ per Lietuvos nacionalinį radiją ir televiziją ir kitas visuomenės informavimo priemones

paskelbiama informacija apie pavojų;

- ✓ teikiamos rekomendacijos, kaip apsisaugoti.

Išgirdus įspėjamąjį garsinį civilinės saugos signalą „Dėmesio visiems“, reikia nedelsiant įsijungti Lietuvos nacionalinį radiją ar televiziją, išklausti skelbiamą informaciją ir rekomendacijas, kaip elgtis. Svarbiausia – išklausus jas, vykdyti pareigūnų nurodymus ir pasirūpinti savo bei artimųjų saugumu.

Toliau būtina sekti informaciją per radiją ir televiziją, nes keičiantis situacijai, gali būti rekomenduojama imtis kitų apsaugomųjų veiksmų, kurie padėtų sumažinti pavojų.

3. Kokie apsaugomieji veiksmai gali būti rekomenduojami įvykus branduolinei ar radiologinei avarijai?

Apsaugomieji veiksmai, atsižvelgiant į avarijos sudėtingumą, meteorologines sąlygas, pradami taikyti vadovaujantis nustatytais apsaugomųjų veiksmų taikymo kriterijais, kompetentingosioms institucijoms rekomendavus.

Radioaktyviosioms medžiagoms patekus į aplinką, nedidelis jų kiekis žmonių sveikatai žymios žalos nepadarytų, tačiau galėtų turėti ekonominių padarinių žemės ūkiui, nes būtų uždrausta vartoti kai kuriuos vietinius maisto produktus, auginamus radioaktyviosiomis medžiagomis užterštoje teritorijoje, apribota medžioklė ar žvejyba.

Aplinkoje pasklidus dideliame radioaktyviųjų medžiagų kiekiui, būtų taikomi šie apsaugomieji veiksmai:

✓ žmonių evakavimas (didžiausia tikimybė iš 30 kilometrų spindulio teritorijos nuo atominės elektrinės);

- ✓ slėpimasis sandariose patalpose;
- ✓ skydliukės blokavimas jodu;
- ✓ laikinas žmonių perkėlimas;
- ✓ kvėpavimo takų apsauga (į lauką galima eiti dėvint vienkartinį respiratorių ar ryšint

pasigamintą vatos ir marlės raištį).

Gali būti ribojamas radioaktyviosiomis medžiagomis užteršto maisto ir geriamojo vandens vartojimas. Laiku pradėjus taikyti apsaugomuosius veiksmus, žmonėms, gyvenantiems kelių kilometrų atstumu nuo avarijos vietos, negresia gyvybei pavojingos apšvitos dozės.

Kiekvienas atvejis skiriasi, yra kitoks, todėl būtina sekti per radiją ir televiziją skelbiamą informaciją ir rekomendacijas.

4. Kas yra gyventojų evakavimas? Kaip apibūdinamas slėpimasis?

Gyventojų evakavimas – dėl gresiančios ar susidariusios ekstremaliosios situacijos (įvykus branduolinei ar radiologinei avarijai) organizuotas gyventojų perkėlimas iš teritorijų, kuriose pavojinga

gyventi ir dirbti, į kitas teritorijas, laikinai suteikiant jiems gyvenamąsias patalpas.

Gyventojų evakavimas gali būti išankstinis ir skubus:

✓ išankstinis evakavimas vykdomas gresiant ekstremaliajai situacijai, jeigu pagal turimą informaciją ir situacijos analizę matyti, kad gresia realus pavojus ir saugiausia bus iš anksto gyventojus perkelti į nepavojingą teritoriją;

✓ skubus evakavimas vykdomas susidarius ekstremaliajai situacijai, kai padėtis pavojinga ir reikia nedelsiant evakuoti gyventojus iš pavojingos teritorijos.

Branduolinės ar radiologinės avarijos atveju gyventojų evakavimas organizuojamas, kol dar radioaktyviosios medžiagos nepateko į aplinką, taip pat skubiosios avarinio reagavimo fazės metu (praslinkus radioaktyviajam debesui).

Slėpimasis reiškia, kad gyventojams reikia eiti į sandarų pastatą, kurio sienos ir langai nepažeisti: gyvenamąjį namą, biurą, mokyklą, ar kitą pastatą. Jeigu įvykus avarijai asmuo yra pastate, ten jis ir turėtų likti.

Patalpose būtina nedelsiant:

✓ uždaryti visus langus, orlaides, duris, dūmtraukius, ventiliacijos kanalus;

✓ išjungti vėdinimo, oro tiekimo, kondicionavimo ir šildymo sistemas, kurios naudoja išorės

orą;

✓ uždaryti židinio sklendes.

Radioaktyviosios medžiagos nusėda pastatų išorėje, todėl saugiausia būti kuo giliau pastato viduje ir kuo toliau nuo pastato išorinių sienų ir stogo (rekomenduojama likti pastato centre ar rūsyje). Patalpoje būtina likti tol, kol bus paskelbta kita informacija.

Slėpimasis apsaugo gyventojus nuo išorinės apšvitos, skleidžiamos jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinio, radioaktyviojo debesies, vidinės apšvitos nuo įkvepiamų radioaktyviųjų aerozolių ir radioaktyviųjų medžiagų patekimo ant atvirų kūno vietų, drabužių.

5. Kodėl kompetentingosios institucijos nesiūlo automatiškai evakuoti visus gyventojus iš teritorijų, kurios, įvykus branduolinei ar radiologinei avarijai, gali būti užterštos?

Gyventojų apsaugos priemonės taikomos remiantis šiais pagrindiniais radiacinės saugos principais:

✓ pritaikius apsaugos priemones nauda žmonėms būtų didesnė už galimą žalą;

✓ apsaugos priemonės turi būti taikomos pačiu optimaliausiu būdu.

Pareigūnai sprendimą vykdyti evakavimą priima atsižvelgdami į prognozuojamą avarijos mastą, radioaktyviųjų medžiagų pernašą ore, atliktų matavimų vertinimus, jonizuojančiosios spinduliuotės poveikio gyventojams riziką, meteorologines sąlygas ir kitus veiksnius. Gyventojai evakuojami, kol dar radioaktyviosios medžiagos nepateko į aplinką arba skubiosios avarinio reagavimo fazės metu (praslinkus radioaktyviajam debesui). Nepagrįstas evakavimas gali padaryti daugiau žalos žmonių sveikatai, nei duoti naudos.

Per radiją ir televiziją bus pranešta, iš kurių teritorijų ir kada bus vykdomas gyventojų evakavimas į kitas teritorijas, suteikiant jiems laikinas gyvenamąsias patalpas. Patariama elgtis ramiai, nepanikuoti, vykdyti pareigūnų nurodymus.

6. Ar įvykus nelaimei būtų vykdoma maisto kontrolė?

Prereikęs pareigūnai gali atlikti įvairius maisto tvarkymo subjektų patikrinimus, sustabdyti arba uždrausti tam tikrų maisto produktų patekimą į rinką ir atlikti kitus prevencinius veiksmus, siekdami apsaugoti gyventojus nuo radioaktyviųjų medžiagų patekimo su maistu. Pareigūnai gali pateikti įvairių rekomendacijų dėl maisto vartojimo, taip pat ir dėl branduolinės ar radiologinės avarijos metu galimai radioaktyviosiomis medžiagomis užterštų vaisių, daržovių, kuriuos gyventojai užsiaugino patys savo soduose, vartojimo apribojimo.

7. Ar įvykus nelaimei būtų vykdoma geriamojo vandens kontrolė?

Prereikęs pareigūnai gali atlikti įvairius geriamojo vandens tiekėjų patikrinimus ir sustabdyti arba uždrausti radioaktyviosiomis medžiagomis užteršto geriamojo vandens tiekimą gyventojams. Tokiu atveju būtų organizuojamas geriamojo vandens tiekimas gyventojams kitais būdais (pvz., vanduo išpilstomas į butelius).

8. Kur galima rasti daugiau informacijos apie apsaugomuosius veiksmus?

Daugiau informacijos galima rasti:

- ✓ Lietuvos pasiruošimo ekstremaliosioms situacijoms interneto svetainėje <http://www.lt72.lt/>;
- ✓ Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos interneto svetainėje <http://pagd.lrv.lt/>;
- ✓ Sveikatos apsaugos ministerijos interneto svetainėje <http://sam.lrv.lt/>;
- ✓ Radiacinės saugos centro interneto svetainėje <http://www.rsc.lt/>;
- ✓ Ekstremalių sveikatai situacijų centro tinklalapyje <http://www.essc.sam.lt/>

9. Kokių veiksmų reikia imtis būnant lauke, siekiant apsaugoti artimuosius ir patiems apsisaugoti?

Jeigu avarijos metu esate lauke:

- ✓ saugokite kvėpavimo takus: nosį ir burną užsidenkite nosine, šalikų ar drabužio, kuri tuometu dėvėte, dalimi. Taip per kvėpavimo takus į organizmą pateks mažiau radioaktyviųjų medžiagų. Jeigu turite, galite naudoti ir vienkartinius respiratorius nuo dulkių;
- ✓ nelieskite daiktų ar nuolaužų, kurie gali būti užteršti radioaktyviosiomis medžiagomis;
- ✓ kuo greičiau eikite į pastatą, kurio langai ir sienos nėra pažeisti. Uždarykite visus langus ir duris, būkite atokiau nuo sienų. Esant galimybei užsandarinkite duris, langus, vėdinimo angas, dūmtraukius ir kt. Avarijos metu būti patalpoje yra saugiau nei lauke.

Jeigu įtariate, kad buvote užterštas radioaktyviosiomis medžiagomis, grįžę į namus:

- ✓ atsargiai nusivilkite viršutinius drabužius, jų nepurtykite ir nevalykite, stenkitės kuo mažiau liestis prie jų paviršiaus. Sudėkite viršutinius drabužius į plastikinį arba kitokį maišą, jį sandariai užriškite ir padėkite į atokią nuo kitų žmonių ir gyvūnų vietą;
- ✓ jeigu galite naudotis dušu, nusiprauskite tekančiu kambario temperatūros vandeniu su muilu. Odos stipriai netrinkite, tik gerai nuplaukite raukšles ir linkius. Plaukus plaukite muilu ar šampūnu, nenaudokite kondicionieriaus. Stenkitės, kad užterštas vanduo nepatektų į akis, burną, nosį ir ant žaizdų. Smulkias žaizdas ir nubrozdinimus užklijuokite pleistru, kad prausiantis radioaktyviosios medžiagos nepatektų į organizmą;
- ✓ jeigu negalite naudotis dušu, nusiplaukite rankas, veidą ir kitas kūno dalis, kurios nebuvo uždengtos drabužiais, tekančiu vandeniu su muilu;
- ✓ jeigu neturite galimybės nusiprausti, sudrėkintu švariu audiniu ar drėgnomis servetėlėmis nusivalykite atviras kūno vietas, kurios nebuvo uždengtos drabužiais, ypač rūpestingai valykite rankas ir veidą. Išsipūskite nosį, nusišluostykite akis ir išsivalykite ausis drėgna servetėle, švaria drėgna šluoste arba drėgnu rankšluosčiu;
- ✓ persivilkite švariais drabužiais. Saugu dėvėti švarius drabužius, kurie kabėjo spintoje ar buvo laikomi stalčiuje.

Suaugusieji turi padėti visa tai atlikti vaikams.

Sekite pranešimus per radiją ir televiziją ar kompetentingųjų institucijų interneto svetainėse.

10. Kokių veiksmų reikia imtis būnant pastato viduje, siekiant apsaugoti save ir artimuosius?

Nuo radioaktyviųjų dulkių debesies galima apsisaugoti būnant sandariuose pastatuose.

Nedelsdami uždarykite visus patalpos langus, orlaides, duris, dūmtraukius, ventiliacijos kanalus.

Uždarykite židinio sklendes.

Išjunkite vėdinimo, oro tiekimo, kondicionavimo ir šildymo sistemas, kurios naudoja išorės orą. Kambarių ventiliatoriai gali likti įjungti, jeigu jie nenaudoja išorės oro, o didelių pastatų oro kondicionavimo sistemos gali būti naudojamos, jeigu jose nustatytas oro recirkuliacijos režimas.

Eikite į pastato centrą ar rūsį. Radioaktyviosios medžiagos nusėda pastatų išorėje, todėl saugiausia likti kuo giliau pastato viduje ir toliau nuo pastato išorinių sienų ir stogo.

Likite patalpoje, kol bus paskelbta kita informacija. Sekite pranešimus per radiją ir televiziją ar kompetentingųjų institucijų interneto svetainėse.

Jeigu jums būtina išeiti į lauką, užsidėkite vienkartinį respiratorių ar kitą kvėpavimo takų apsaugos priemonę ir apsivilkite polietileno apsiaustą. Taip apsaugosite kvėpavimo takus ir viršutinius drabužius nuo radioaktyviųjų dulkių.

11. Kokių veiksmų reikia imtis būnant transporto priemonėje (pavyzdžiui, automobilyje), siekiant apsaugoti artimuosius ir patiems apsisaugoti?

Transporto priemonės mažai apsaugo nuo radioaktyviųjų dulkių debesies ir jonizuojančiosios spinduliuotės poveikio.

Jei branduolinės ar radiologinės avarijos metu esate transporto priemonėje:

- ✓ uždarykite langus, išjunkite ventiliatorių, oro kondicionierių ar šildymą, jeigu oro sąlygos

leidžia;

- ✓ saugokite kvėpavimo takus: nosį ir burną užsidenkite nosine, šaliku ar drabužio, kurį tuo metu dėvite, dalimi. Taip per kvėpavimo takus į organizmą pateks mažiau radioaktyviųjų medžiagų. Jeigu turite, galite naudoti vienkartinius respiratorius nuo dulkių;

- ✓ stenkitės kuo greičiau patekti į sandaraus pastato vidų ir ten būkite;

- ✓ jeigu aplinkui nėra pastatų, sustokite saugioje pakelėje. Būkite transporto priemonėje tol, kol bus pranešta, kad galite tęsti kelionę. Transporto priemonės viduje yra saugiau nei lauke;

- ✓ jeigu yra karšta ir saulėta diena, kad neperkaistumėte, stenkitės sustoti po tiltu ar pavėsyje;

- ✓ sekite pranešimus per radiją ir televiziją ar kompetentingųjų institucijų interneto svetainėse.

12. Kokių veiksmų reikia imtis būnant tarp žmonių, kurie galimai yra užteršti radioaktyviosiomis medžiagomis, siekiant apsaugoti artimuosius ir patiems apsisaugoti?

Jeigu esate tarp žmonių, kurie galimai yra užteršti radioaktyviosiomis medžiagomis:

- ✓ venkite tiesioginio sąlyčio su jais;

- ✓ rekomenduokite, kad jie šalintų radioaktyvųjų užterštumą.

13. Ar evakuotiems gyventojams yra suteikiamas prieglobstis?

Taip, suteikiamas.

Pareigūnų nurodytose vietose gyventojams bus suteiktas prieglobstis ir teikiama būtina pagalba. Evakuoti gyventojai gali būti apgyvendinti iš anksto savivaldybių numatytuose kolektyvinės apsaugos statiniuose ar kituose pastatuose.

Laikinais apgyvendintiems gyventojams bus organizuotai teikiamos gyvybiškai būtinos paslaugos:

- ✓ maitinimas;

- ✓ aprūpinimas geriamuoju vandeniu, švariais drabužiais, higienos reikmenimis;

- ✓ nemokamas elektros, vandens ir kitų komunalinių, socialinių bei būtiniausių paslaugų

teikimas;

- ✓ psichologinė ir medicinos pagalba;

- ✓ galimybė informuoti artimuosius, giminaičius apie buvimo vietą.

Šių ir kitų būtiniausių paslaugų teikimą, gautos humanitarinės pagalbos paskirstymą organizuos savivaldybės (į kurią evakuojami žmonės) gyventojų evakavimo ir priėmimo komisija.

Suteiktame prieglobstyje žmonės gyvena tol, kol bus priimtas sprendimas, leidžiantis grįžti į nuolatinę gyvenamąją vietą, arba kol naujoje vietoje žmonės bus aprūpinti kitu laikinu gyvenamuoju būstu.

14. Kas yra kalio jodido tabletės ir kada jas reikia vartoti ?

Įvykus branduolinei avarijai, aplinkoje gali pasklisti radioaktyvusis jodas, kuris kaupiasi skydliaukėje ir ją žaloja. Todėl labai svarbu apsaugoti skydliaukę vartojant stabiliojo jodo preparatus. Kalio jodido tabletėse yra stabiliojo jodo, kuris prisotina skydliaukę ir neleidžia patekti į ją radioaktyviajam jodui. Tai sumažina skydliaukės įvairių ligų ir vėžio išsivystymo riziką. Kalio jodido tabletės neapsaugo nuo išorinės ar vidinės apšvitos, kurią lemia kiti nei radioaktyvusis jodas aplinkoje pasklidę radionuklidai.

Kalio jodido tabletes galima vartoti tik gavus tokį nurodymą ir griežtai laikantis Sveikatos apsaugos ministerijos [rekomendacijų](#).

15. Gavau trumpąjį perspėjimo pranešimą į mobiliąjį telefoną, nurodantį kaip elgtis. Kaip žinoti ar ši informacija yra oficiali, o gal tai klastotė?

Kilus grėsmei ar susidarius šalyje ekstremaliajai situacijai, gyventojai yra perspėjami sirenomis ir trumpaisiais perspėjimo pranešimais į mobiliuosius telefonus. Tačiau šiuos pranešimus gauna tik tie asmenys, kurių telefonuose yra suaktyvinta korinio transliavimo funkcija – šių pranešimų priėmimo

funkcija. Trumpuosius perspėjimo pranešimus gali išsiųsti tik Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos ir savivaldybių administracijos. Jeigu į mobilųjį telefoną gavote trumpąjį perspėjimo pranešimą, vadinasi, jūsų mobiliajame telefone ši funkcija yra suaktyvinta, o jei kilo abejonų dėl informacijos patikimumo, ją pasitikrinkite Lietuvos pasiruošimo ekstremaliosioms situacijoms interneto svetainėje <http://www.lt72.lt/>. Šios svetainės skiltyje „Sužinok apie gresiančią nelaimę pirmas“ pasirinkę „Išsiųsti pranešimai“, matysite visus iki tol išsiųstus trumpuosius perspėjimo pranešimus.

Pažiūrėkite, ar jūsų mobiliajame telefone yra suaktyvinta korinio transliavimo funkcija. Jei ne, aktyvinkite ją nedelsdami. Instrukciją, kaip aktyvinti šią funkciją, rasite Lietuvos pasiruošimo ekstremaliosioms situacijoms interneto svetainėje <http://www.lt72.lt/>. Ši paslauga yra nemokama.

16. Kas yra radioaktyvusis debesis? Kaip jis juda?

Radioaktyvusis debesis yra branduolinės ar radiologinės avarijos metu į aplinką išmestos radioaktyviosios medžiagos, susimaišiusios su dulkėmis ar dūmais. Radioaktyvusis debesis juda kartu su oro masėmis.

17. Kas gali grėsti žmonėms, esantiems netoli avarijos vietos?

Įvykus branduolinei ar radiologinei avarijai, žmonės, esantys netoli avarijos vietos, gali patirti jonizuojančiosios spinduliuotės avarinę apšvitą. Jonizuojančioji spinduliuotė – tai sklindanti radioaktyviosioms medžiagoms susidaranti energija, kuri sklinda elektromagnetinių bangų ar dalelių pavidalu.

Valstybės ir savivaldybių institucijos deda visas pastangas, kad padėtų žmonėms, kurie buvo paveikti įvykusios avarijos. Kol gelbėjama žmonių sveikata ir gyvybė, būtina laikytis kompetentingųjų institucijų rekomendacijų. Tai padės apsisaugoti patiems ir apsaugoti savo artimuosius.

18. Kas yra jonizuojančioji spinduliuotė?

Jonizuojančioji spinduliuotė yra dalelių srautas (alfa ar beta dalelių arba neutronų) arba tam tikro ilgio ir dažnio elektromagnetinės bangos (gama spinduliai), kurių energijos pakanka aplinkai jonizuoti. Veikiant jonizuojančiajai spinduliuotei gali pakisti atomų, molekulių, ląstelių struktūra ir dėl to atsirasti audinių ir organų pažeidimų.

Norint apsisaugoti nuo jonizuojančiosios spinduliuotės apšvitos, reikia laikytis šių pagrindinių taisyklių:

- ✓ kuo trumpiau būti prie jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinio ar radioaktyviosiomis medžiagomis užterštoje teritorijoje;
- ✓ būti kuo toliau nuo jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinio ar radioaktyviosiomis medžiagomis užterštos teritorijos;
- ✓ slėptis sandariose patalpose;
- ✓ stengtis neįkvėpti radioaktyviųjų medžiagų ir negauti jų su maistu ar geriamuoju vandeniu.

19. Kaip atpažinti avarinės apšvitos sukeltus sveikatos pakenkimus?

Jonizuojančiosios spinduliuotės poveikis sveikatai neturi ypatingų požymių, tačiau pasireiškus keliems toliau išvardytiems apšvitai būdingiems požymiams, būtina kreiptis į artimiausią asmens sveikatos priežiūros įstaigą.

Jonizuojančiosios spinduliuotės poveikis gali būti jaučiamas ne iš karto. Mažos apšvitos dozės pastebimų reiškinį nesukelia, o esant didelėms apšvitos dozėms, pasireiškia tam tikrų sveikatos pakenkimų požymių.

Viso kūno apšvitai būdingi požymiai:

- ✓ pykinimas;
- ✓ vėmimas;
- ✓ silpnumas;
- ✓ karščiavimas;
- ✓ infekciniai susirgimai;
- ✓ kraujavimas ir viduriavimas, kurie pasireiškia dėl kraujo gamybos sistemos pakitimų ir virškinimo trakto ląstelių žūties.

Lokaliam kūno apšvitai būdingi požymiai: apšvitą patyrusios kūno dalies niežulys, dilgčiojimas, paraudimas, patinimas, sausas ir šlapias pleiskanojimas, plaukų slinkimas, pūslės, nekrozė, gangrena. Vietiniai odos pakenkimai vystosi lėtai, atsiranda per kelias savaites ar mėnesius, yra labai

skausmingi ir sunkiai gydomi įprastais metodais.

20. *Kaip greitai radioaktyviosios medžiagos turi būti pašalintos nuo asmens, kuris buvo užterštas šiomis medžiagomis?*

Nėra nustatyto laiko limitas, per kurį turi būti pašalintos radioaktyviosios medžiagos, nusėdusios ant žmogaus drabužių ir atvirų kūno vietų. Tačiau suprantama, kad tai turi būti atlikta kuo greičiau (taip sumažinama galimybė per ilgesnį laiką įkvėpti radioaktyvių dulkių ar pan.).

21. *Kaip reikėtų švarinti namus ir turtą?*

Jeigu įtariama, kad į namus pateko radioaktyviųjų medžiagų, visi kieti paviršiai valomi vandens ir muilo tirpalu, minkšti baldai, kilimai valomi dulkių siurblio pagalba, mažesni medžiaginiai daiktai skalbiami skalbimo mašinoje.

22. *Kaip sužinoti, ar patyriau apšvitą, ar esu užterštas radioaktyviosiomis medžiagomis?*

Pats žmogus negali aptikti jonizuojančiąją spinduliuotę ir nustatyti patiriamą apšvitą be specialių tam tikslui skirtų matavimo prietaisų, nes žmogaus jutimo organai tam neprisitaikę.

Radioaktyviojo užterštumo įvertinimas branduolinės ar radiologinės avarijos atveju atliekamas dezaktyvacijos punktuose, kur galima kreiptis dėl galimo užterštumo nustatymo.

Mažos apšvitos dozės pastebimų reiškinių nesukelia ir jos yra nepavojingos, o esant didelėms apšvitos dozėms, pasireiškia šie simptomai: pykinimas, vėmimas, silpnumas, karščiavimas ir pan.

Žmonės, būdami aplinkoje, kurioje yra radioaktyviųjų medžiagų, gali jomis užsiteršti. Tuomet radioaktyvias medžiagas būtina pašalinti, t. y. žmones dezaktyvuoti. Išvykti iš užterštų vietų galima tik per dezaktyvacijos punktus, kuriuose įvertinamas žmonių radioaktyvusis užterštumas. Ar reikia žmogų dezaktyvuoti, nustatoma specialiais matavimo prietaisais įvertinus radioaktyviojo užterštumo lygį.

Jei avarijos vietoje žmonės dėl radioaktyviojo užterštumo nebuvo patikrinti ir dezaktyvuoti, jiems siūloma grįžus namo pirmiausia nusiprausti po dušu, persirengti švariais drabužiais, prieš valgį plauti rankas.
